

Budapest, 1882. Aprilis 30.

15. szám.

HARMONIA
ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK
HETISZEMLÉJE.

SZAKSZERKESZTŐK:

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

HACZIÁNY GÉZA.

Szerkesztőség: vácszi-utca 24. sz.
Kiadó hivatal: vácszi-utca 3. sz. a
„Harmonia” társulat zenéműkeres-
kedése.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 ft
Félévre 3 ft
Negyedévre 1 ft 50 kr.

Az elismerésért.

A király óhaja volt az, hogy az új dalműszínház 1884. május havában nyitassák meg. Valóban, a mi az épület készen létét illeti, e részben meg is nyithatják két év múlva a színházat, mert azon idő teljesen elegendő a belső és külső díszítések végleges befejezésére és a díszletek megfestésére. A díszítések eszközésére s illetőleg arra vonatkozó javaslatok megtételére most ül majd egybe egy bizottság, mely elé mi az alábbi sorokban indokolt javaslatot terjesztünk.

Legközelebb bonckés alá fogjuk venni a megnyitandó dalműszínház művészeti anyagát s megvizsgáljuk, vajon nemzeti színházunk, mely bizonyára a leendő magyar operaháznak magvát képezi mennyiben felel meg a nagyobb kivánalmaknak? Most egyelőre csak a külső díszítésekről.

Világszerte mindenütt úgy van s ez elv némileg érvényre jutott a népszínház építése körül is hogy azon kiváló egyének neveit kik az illető színház genréjének fejlesztése által érdemeket szerzetek, örök emlékezetül az épületre iratják kívül, vagy belül arcképes medaillon alakjában alkalmazzák. Kis nemzet vagyunk mi, egy-egy Beethovent, Mozartot, vagy Rossinit, Gounodt föl nem mutathatunk, ily nagy nevek nem telnek a mi dalműszínházunkra, de becsüljük meg azon derék úttörőket, kik egy leendő nemzeti opera alapjait veték meg, s adjuk meg nekik az által, hogy neveiket dalműszínházunkra föliratjuk, — az elismerést.

Egyebet eddig úgy is alig kaphattak, ezentúl tán anyagi elismerés is lesz osztályrészük.

Örvendettünk rajta, midőn olvastuk, hogy két élő jelesünket, Lisztet és Erkelt azzal tisztelik meg, hogy ülő szobraikat készítették meg a dalműszínház számára. Adjuk meg az érdemnek jutalmát, ismerjük el még életében az illetőről, hogy nagy volt s a nemzet hálával tartozik neki. De viszont becsüljük meg a többit is, kik váll váll mellett harcoltak vele s ha kisebb sikereik vagy csekélyebb tehetségeik miatt oly nagyságra nem is tarthatnak igényt, a méltánylatot megérdemlik tőlünk

Mert azt senkinek esze ágába sem jutott állítani, hogy a magyar dalművészet Liszten és Erkelen kívül tisztán Rossininak Meyerbeernek, Verdinek köszönheti jelen fejlődését. Mily sok érdemes egyén munkált közre önzetlenül, korától tán dúis elismerést, de egyebet alig is aratva. Adjuk meg neveiknek és emléküiknek mi is az elismerést és a magyar zene pantheonján örökítsük meg őket.

Javaslatunk oda terjed, hogy részint a homlokzaton, részint az oldalon, részint pedig belül a nézőtér fölött irassanak föl azon kiváló egyéneink nevei, kiknek a magyar dalmű jelen fejlődését köszönheti, azon zeneszerzőink, kiktől a nemzeti színházban valaha dalmű előadatott, s azon művészek és művésznők, kik a többi közül kiváltak. Szobrot nem emelhetünk valamennyinek, habár sok van közöttük, ki megérdemelné, rójjuk le irántuk tartozó kegyeletüket ily módon. Összeállításunkban mérvül azt fogadtuk el a zeneszerzőkre, hogy adtak-e elő dalművet tőle a nemzeti színházban, vagy ha régebbi ember, irt-e dalművet — nem tekintve a sikerre, mely működését koronázta. A művészekre nézve pedig kívánatosnak tartjuk annak megállapítását, hogy csak az elhunytak nevei iktattassanak oda, de hagyjunk üres helyeket a későbbi nemzedék számára is.

Igy aztán a következő huszonegy nevet hozzuk javaslatba:

Bartay Endre (az első víg dalmű a „Csel“, továbbá „Magyarok Nápolyban“, „Aurélia“ operák szerzője.)

Benza Károly. (husz éven át páratlanul kitünő dalműénekesünk.)

Nagyné-Benza Ilka (a legnagyobb magyar drámai énekesnő.)

Böhm Gusztáv, (a „Debreceni bíró“ dalmű szerzője.)

Császár Ferenc, (a „Kunok“ szerzője.)

Déryné-Széppataki Róza, (legelső és kitünő dalműénekesnőink egyike.)

Doppler Károly.

Doppler Ferenc.

Egressy Béni, (a „Szózat“ szerzője, az első operaszöveg író.)

Erkel Ferenc

Erkel Sándor, (a „Csobánc“ dalmű szerzője.)

F á y Gusztáv, (a „Camilla“ dalmű írója.)

F ü r e d i Mihály, (legkitünőbb dalműénekesek egyike.)

G o l d m a r k Károly.

H u b e r Károly.

M á n y i k Ernesztina. (az ifjan elhunyt, sokat gyászolt, ritka művészi nagyság, kiből bizonyára világhírű énekesnő válik vala.)

M o s o n y i Mihály, („Szép Ilonka“ „Álmos“ szerzője.)

R u z s i e s k a Ignác („Béla futása“ szerzője.)

S c h a u e r Ferenc.

S c h o d e l n é (operánk egykori elsőrendű csillaga.)

S z e r d a h e l y i József, (dalműénekes, zeneszerző, a „Tündérlak“ zenéjének írója.)

A bizottságtól függ kiket tart még érdemeseknek a névsorbevételre, vagy kiket kevésbé érdemeseknek az itt elősorolt nevek közül.

Zeneelőadások.

I.

Horváth Attila hangversenye.

Horváth Attila azon zongoraművészek és zeneszerzők egyike kiket még eddig nem méltányoltak kellőleg. Mindenki bizonyos kegyes jó akarrattal szólott róla. mintegy elnézéssel, mintha csak erre volna szükség a természet és sors által oly kegyetlenül sujtott művészszel szemben. Pedig Horváth Attila akár mint zongoraművész, akár mint zeneszerző áll oly magas fokon, hogy rája a legszigorúbb kritika mértéke is alkalmazható, s így nem annyira elnézésre, mint elismerésre tarthat számot.

Mult heti hangversenye a legérdekesebbek egyike volt, miket ez időben általában hallottunk. Tisztán saját szerzeményeiből telt ki az egész műsorozat s ez velünk a szerzőben igen határozott és kiváló tehetségű kompozitort ismerttetett meg, ki különösen az oly igen nehéz klasszikai kamara-zene terén meglepő eredményt ért el. C. moll zongora-ötöse melyet Huber Károly Gobbi Alajos, Pischinger Alajos és Szuk Lipót tanárok a szerző iránti látható odaadással és szeretettel adtak elő, finom diskkrét kíséreteül a szerző játékának, jelen korunk legjobb kamara-zene darabjai között méltó helyet foglalhat el. Mintaképei Schumann és Mendelssohn voltak, s ezeknek megfelelően gondolatai általában nemesek, és művészileg vannak kidolgozva. Hibája összesen az, hogy itt-ott elragadja ifju heve és gazdag lelki világa dúsan ömlő zeneforrásából többet buzogtat elő, a legtöbb tételben több motívumot alkalmaz a kellőnél, mi által sok igen szép tétel kissé hosszassá válik. A klasszikai kerekdedségű formát azonban rendkívüli tehetsége folytán csakhamar hatalmába fogja vehetni ha sokszor lesz alkalma hallani jó kamara-zenét.

Hegedű szonátája (Es dur) jelentékeny haladásról tesz bizonyosságot. A szerzemény igen hálás és hatásos úgy a vezérhangszerre, mint a kísérő zongora számára is. Némely visszaadhatlan részt kivéve, (mely fölött nem csodálkozhatunk, mert hisz a szegény zeneszerző nem ösmeri a hegedűt,

nem játszik rajta s annak technikájáról fogalma is aligvan) a hegedű szólam átlátszó és dallamos, tiszta, s még a legerőteljesebb zongoramenetek által sem nyomatik el. Nem csoda tehát, ha oly roppant hatást keltett, kivált Z e r d a h e l y i Olga kisasszony, az e lapok hasábjain többször dicsért kitünő hegedűművésznő (Huber Károly tanár növendéke) brillans előadásában. A kisasszony ismét bebizonyítja, hogy Haynald bibornok nem érdemtelen tüntet ki a neki adott ösztöndíjjal.

Horváth többi szerzeményei is melyeket világtalansága folytán egy-egy zenésznek kénytelen tollába mondani hogy mások is előadhassák a legnagyobb mértékben érdekesek, a tér szűke azonban nem engedi hogy behatóbban foglalkozzunk velük. Ezeket a szerző maga adta elő zongorán s mondhatjuk, bevégzett technikai készültséggel. Játéka hibátlan, s a mi gyakran két igen jó szemmel rendelkező művészen megtörténik e világtalan virtuozon soha, — hamis hang nem létezik számára, még a legnehezebb szökéseknél sem hibáz soha. Diatoni skálái mint a villám által odaszórt gyöngyök oly szédítő gyorsasággal s oly meglepően pörögnek le. Nemcsak Budapesten, de az egész világon alig akad néhány zongoraművész, ki ebben vele versenyezhet.

Horváth minden zeneértő közönség előtt a legnagyobb föltünést fogja kelteni világszerte, ha alkalom adatik neki erre, úgy előadó művésze, mint szerzeményei által. Bárcsak alkalma lenne pár évig Bécsben Lipszéban és Párisban fényes tehetségét tovább képezhetni minek megkönnyítése valóban csakis a kormány feladata volna, mely eddig sok érdemtelenre és hivatás nélkülire is pazarolta támogatását.

Rójjuk le végül elismerésünk adóját Horváth fáradhatlan, derék tanítója, a vakok intézetének kitünő igazgatója dr. M i h a l i k Izidor úr iránt is, kinek sok érdeme van azon eredmények körül, miket e hangversenyen tapasztalni alkalmunk volt.

V.

II.

Mult vasárnap mutatták be ismét a **zeneakademia** tanulóiból alakult **önképzőkör** tagjai, zeneszerzési tehetségüket. Négyen léptek fel u. m. M a n n h e i m e r egy duóval (zongora, hegedű), B r e i s a c h egy trióval (zongora, hegedű, gordonka), G a á l szintén trióval és dallal (utóbbi M o r g e n s t e r n Céli k. a. énekelt) és M a y e r G y u l a egy vonós négyessel és két (német) dallal (énekelték W a c h t e l T e r é z és S u s c h n y R ó z a k. a. -k.) Tartózkodunk itt minden kritikától és csak annyit jegyzünk meg, hogy a bemutatott szerzemények többé-kevésbé mind dicséretükre válnak úgy a szerzőknek mint tanáraiknak. Különös tetszésben részesültek G a á l, M a n n h e i m e r és B r e i s a c h u a k szerzeményei. Hogy a nagyszámú közönség (közel ötszáz ember volt összepréselve a teremben) nem fukarkodott tetszésnyilatkozataival, magától értetődik. Végre figyelmeztetjük ezen matinék rendezőségét, hogy ezentúl a meghívók kiosztásában legyen egy kissé szűkmarkúbb. Minek többet meghívni mint a menyi a terembe elfér? Azután pedig, ha egy család hivatik meg, meg kellene szabni, hogy a család több mint h á r o m tagja részére nem érvényes a meghívó.

Igy élvezet helyett valóságos kínszenvedésben részesül a közönség

B.

A bécsi nemzetközi tárlat.

— Két közlemény. —

I.

A ki a bécsi művészházat még csak egy évvel ezelőtt is látta utoljára, az bizonyára alig fogja magát ma tájékozhatni az eszközölt lényeges kibővitések után.

Az igazsághoz hiven tulajdonképen bátran elmondhatjuk, hogy a legnagyobb része új köröskörül, kivéve a Lothringer utcai régi frontot. Nagy és pompás szárny épületekkel láttatott ez el, úgy hogy nemzetközi kiállítások alkalmával a bejárat most a Gizella-utcáról van. A szép és tágas előcsarnokban jobbra és balra a pénztárosok fülkéi láthatók és a ruhatár. Ha innen balra fordulunk, eljutunk „Belgium“-ba és innen tovább „Franciaország“-ba, jobbra az előcsarnokból a spanyol és német osztályba, és ezekből tovább a különféle udvarokba, hol a szoborművek nagy része van elhelyezve, a kissé sötétes nemzetközi osztályokba és a cukrászdába, végre némi alapos körültekintés és keresés után az emeleti osztályok lépcsőházába is. Az emeleti helyiségekben a következő osztályok találtak alkalmas helyet: Osztrákország, Magyarország, Svéd-Norvégia, Olaszország, Holland és Dánia.

Jó csillagom első beléptemkor balra vezetett és igen kellemes is volt a hatás mit reám a **belga osztály** gyakorolt: rögtön egyik régi jó ösmerősöm ötlött szemembe, ki itt két, valódi virtuozitással megfestett mű által van képviselve: Stevens. Az egyik egy melázó hölgyet ábrázol gyönyörű színharmonióval adva, míg a másik egy előkelő társaságot tüntet föl. E kép üvegre van festve, hanem oly ügyességgel, hogy csak igen kevesen jutottak még eddig azon nagy titok nyitjára: vajon mért maradtak a színek mind oly üdén meg, és nem verődtek be. Végre oly helyeken, hol az üveg alapszíne mint fölhasznált darab kilátszik, néhány élesebb látású szakember azonnal fölfedezte ezzel egyszersmind azon igazságot is, hogy ez eljárás igen figyelemre méltó technikai haladások eredménye.

Itt van Verhas „Az iskolák felvonulása“ című festménye is, mit már Budapesten látott közönségünk.

Gallait „pestis“-e korántsem felel meg a 30 évi munkaidőnek. Terjedelemre ugyan elég nagy, de minőségre bizony meglehetősen gyenge. Így sehogy sem birunk tisztába jönni azzal, vajon mit akar elérni a mester az előtérben alkalmazott óriási farkasszerű, holt és élő vérebekekkel? A kompozíció túltömött, nagyon emlékeztet Kaulbachra, színeiben homályos, nem eléggé öszhangzó a tárgygyal. Szóval bátran elmondhatjuk, hogy már sok jelentékenyebb alkotását láttuk e mesternek.

Van még több kisebb nagyobb mértékben jelentékeny mű a belga osztályban, de ezekről nem szerezhettem kellő tudomást, miután a tárgymutató a belga osztályról még nem volt készen.

*

A francia osztály. A franciák mint mindenkor, úgy ezuttal is bizonyára győztesek lesznek, legalább minden jel arra mutat, noha nem valami nagyon erőltették meg magukat a képviseltetésben.

Mindenek előtt azon körülmény vivja ki különösen az elismerést mindenkitől, hogy a franciák legnagyobb része teljesen önálló irányban

dolgozik, egyik sem utánozza művésztársát. Ez aztán kiváló érdeket kölcsönöz minden egyes képnek úgy annyira, hogyha elfogulatlanul akarunk gyönyörködni, legszivesebben időzünk a francia osztályban. — Lássuk a kiválóbbakat futólag: Baudry falfestmény modorban dolgozott óriási képe: „Az igazság diadala“ még olyanokat is meghódít, kiket még eddig a freskó festészet soha ki nem elégített. Különösen jellemzik e képet a kompozíció megragadó magasztossága és nőalakjainak gyönyörű és páratlan eszményítése. Ha valamit kifogásolni is akarnánk, az csupán az lehetne, hogy a lépcsőn fekvő gyermek egy kissé túlerős lábakkal és karokkal rendelkezik. Node ez annyi előnyök mellett teljesen elenyészik.

Georges Bertrand „Patrie“ című képe már a szalonban kiállításban részesült. De méltán is, mert rendkívüli erő és érzés honol e képen. Francia vértések szállítják a hazáért megsebesült társaikat biztos helyre

Bonnat „Grévy arcképe“ példányképe az arcképeknek Nemes egyszerűséggel van az arckép fölfogva, ment minden szenvelgett és követelő ecsetvezetéstől. Ugyancsak Bonnat „Jób“-ja egyik legszebb gyöngye a kiállításnak, dacára rendkívül naturalisztikus fölfogásának.

Duran kis leány arcképe bátran kiállja a versenyt Velasquez arcképeivel. Hanner egy jelentéktelen tanulmányfővel van csupán képviselve. De annál szebben Bastien Lepage, kinek a „szabadban“ című képe csaknem egyedüli a genreből. Egy férfi és egy leány a szénagyűjtésben elfáradva leheveredtek a frissen aratott szénára. A leány azonban bizonyára valami neszt hallva, hirtelen fölül és kíváncsi meglepetéssel néz a szemlélő felé. A nap épen e pillanatban nem süt, tehát hiányoznak az árnyékok, melyek megkönnyítik némileg a szabadban való festést és előidéznek a domborodást, de a művész ezt úgy látszik akarattal kerülte és ezek nélkül festette meg e képet életnagyságu alakokkal. Hatása valóban bámulatra méltó. Ugyan e művésztől van még Wolf Albert, a „Figaro“ szellemes tárcairójának arcképe szintén az ismert virtouzitással megfestve. Guillaume „Kairoi-utca“-ja remek. Harpignis tájképében a mester minden előnyeit fölhasználjuk. Gerrex „boncterme“ rendkívül érdekes. Szépen vannak még képviselve Roll, Japy, Bougeraux, Flameng stb. stb.

*

A német osztály. — A németekről korántsem mondhatni annyi jót, mint szomszédaikról a franciákról. Itt épen az hiányzik, a mi emezeknél nagyon is meg van, az önállóság. Ha tőlük a legjobb vagy leggyöngébb munkát láttuk, láttunk mindent. Láttuk azt, hogy a jobbak nagyrészt unalmasak a gyöngébbek pedig a jobbakat egész szolgálilag utánozzák. De rendszeren azt sikerül eltanulniok, a mi a mintául vett képekben kárhoztatandó. Így például vagyunk Leibelt nagy port vert „templomban“ című képével, melyért mesés összeget kér. Tiszta Holbein utánzat ez, melynek azonban csak visszataszító keménységei vannak meg. A mit pedig önmagából hozzáadott, az a nyersség a színekben. — Piloty szokott unalmaságával képviseltetik „Wallenstein halála“ által, noha ez legjobb alkotása. — Menzel a németek legjobb festője, itt gyengén szerepel. — Lembach „Bismarck arcképe“ sem teljesen méltó a nagy mesterhez. — Gabriel Max „Az orleansi szűz a máglyán“ című képe nyomába sem léphet ezelőtt 10—12 évvel festett Adagiojának. — Ditz

Vilmos most nagyon utánozza Wouwermant, de nem előnyösen. — Knaus igen egyhangú. — Beisch még a legegészségesebbek közé tartozik, ugy K e l l e r is. Itt van kiállítva a lengyel B r a n d t h képe is, mi szintén a jobbak közé tartozik. K a u l b a c h Frigyestől van néhány szép pastellrajz. Itt vannak még L i n d e n s c h m i d t V a u t i e r, S c h m i d stb többé-kevésbbé jobb művek által képviselve.

A spanyol osztálylal röviden végezhetünk. — Náluk van ugyan kép elég, hanem igazán kiváló csak egy. és ez Casado del Alisal J o s e é-nak Hueskai harang"-ja. Ramiro király. a barát, több nemesnek fejét vágatta le egy földalatti helyiségben, hová több más élő nemest vezetett le elretentő például mutatva azok sorsára hogy velök is ugyanez fog történni. ha meg nem hódolnak. Rendkívül szerencsésen van megoldva e nehéz feladat. Mert ismeretes dolog az, hogy a borzasztó és nevetéses között csak egy hajszálnyi a távolság, s ennyi levágott fejet és csonka törzset vértócsában elhelyezni nem csekély feladat Itt van még E n e b r a E d o u a r d. G a r c i a H i s p a l a t i stb. stb.

Rövid szemlénket a földszinten befejezván, következő közleményünkben emlékezünk meg az emeleten elhelyezett képekről s a többi műtárgyakról, mint az udvarokban levő szobrokról a nemzetközi osztályokról, stb.

Tölgyessy Arthur.

Szobor pályázat.

A vigadó termeinek díszítésére szánt szobrokra összesen 16 pályamunka érkezett be. A pályázat a képzőművészetekben nálunk divó szokás szerint nyilvános. — alkalmasint azért, hogy a pályabíráknak ez által is megkönnyítsék a díjkiosztás nehéz feladatát. — No meg talán a kritikára is hivatva van e bevett szokás jótékony nyomást gyakorolni, amennyiben könnyen megeshetnék a műtermekben járatlan kritikuson, hogy: valamely nálunk e l i s m e r t n a g y s á g n a k jelentéktelen jelige alá szerényen rejtőző művét takarosán lerántaná, míg az elismerésért még küzdő fiatal tehetséget igen föl találná magasztalni. — S aztán mennyi fejtöréstől van megkímélve az illető, kinek ilyen pályázatról műbírálatot kell írni! Most egyszerűen végig nézi a neveket, a jó hangzásuaknál megáll s mindent nagyszerűnek találva, néhány frázist följegyez s ha épen ki nem kerülheti — vet egy pillantást a még küzdő tehetség munkájára is — és nem az ő hibája, előre tudta hogy így lesz: akaratlanul is egy szarvashibán akad meg a szeme. — De kiméletes lesz, csak egy óriási anatómiai arány hibáról tesz említést, aztán meg az alak lehetelen állásban való helyzetét konstatálja, de külföldben elismeri, hogy meg lehet valami e fiatal tehetségből, stb . .

És kész a kritika!

Mennyi időt kimél meg így a lelkiismeretes műbíráló, s mennyivel összhangzóbbak lesznek így a műbírálatok!

Azonban nézzünk körül mi is G e r l ó c z y alpolgármester úr szobájában az új városházán, hol az említett pályamunkák ki vannak téve közszemlére.

Ott van mindjárt a legszembeötlőbb, mert legtermetesebb női alak, ha úgy tetszik múzsa, s a kettős fuvoláról itélve, melyet jobbájában tart: Euterpe, csakhogy a draperiát kivéve, melyet mestere Huszár Adolf jeles szobrászunk görög minta után igen szépen alkalmazott, misem emlékeztet hellén származásra. A fölfogásban nincsen semmi eredetiség, a póz meglehetősen sablonszerű s a balkéznek gesztusa inkább valami spekulatív szellemhez illő. Különben mint mondani szokás: az egész jól meg van csinálva.

Annál több van a görögből Strobl Alajosnak a kis lantot kezelő múzsájában. Szép az arányokban, nemes a fölfogásban, s minden ize e kis vázlatnak amellettt bizonyít, hogy az ifjú mester komolyan tanulmányozá az antikot s érzi a mit csinál.

Kiss György két vázlatot küldött, melyek fölfogás dolgában hátravozottan a legjobbak. Az egyik, jobb lábával a szkabillunura lépve, könnyedén előre hajolva fújja a túbát; még a másik táncolva kezeli hangszerét a cintányért. Mindkettő női alak, könnyü rövid ruházatban (draperia) s foglalkozásuknak megfelelő kifejezéssel. Kár azonban hogy nem elég gondal készíté a művész e vázlatokat; a miért is némely oldalról épen nem élvezhetők alakjai, mert nélkülözik a vonalmenetek harmóniáját.

Mellette Donáth Gyula cintányér-verője tűnik föl leginkább eredetiségeért. Zseniális kis vázlat ez, bár túl-reálisztikus, de jól van rajzolva s helyes formaértelemmel van e sovány ifjú alakja kezelve.

Szász Gyula három alakja közül csak egy válik be a triangulumot verő női alak, melynek különösen a drapírozása sikerült.

Muderslak Lajos szintén három alakkal pályázik, mindhárom tetszetős, de hiányzik bennök a komolyabb forma értelem. Legjobb a lyrás alak, melynek silhouette-je minden oldalról érdekes.

Pályáznak még Brestyánszky két, Vasadi egy és Engel két alakkal.

A. Gy.

T Á R C A.

„Mefistofeles“ előadása.

E hó 25-én este hallottuk először a nemzeti színházban Boito sokat kritizált, sokat gáncsolt és viszont sokat magasztalt dalművét. A rendkívül merész szabású dalmű úgy a szöveg mint a zene tekintetéből, sok oly dolgot tartalmaz, mely nem csoda, ha a közönséget roppantul meglepi s első hallásra szinte elszédíti. S igaza van a „F. L.“ egyik zenekritikusának, midőn őszintén kimondja, hogy egyszeri hallás után nem tud és nem akar magának véleményét alkotni e művel szemben, mely anynyi kontroversz kritikának volt már eddig tárgya. Jobb később itélni, mint elhirtelenkedve, s hogy Boito dalműve nem oly hitványság, mint a milyennek a bécsi tudós zenebírálok kikürtölték, azt bizonyítja azon lelkesült fogadtatás, melyben világszerte, még illetékesebb fórumok előtt részesült.

S hogy Bécsben a dalmű teljességgel nem bukott meg, amint a lapok híresztelték, annak bizonyosága a folytonos zsufolt ház, valahányszor

adják. A közönségnek tetszik, a kritikusoknak nem. Ellenkező irány hívei, ellenséges iskola tanítványai a legtöbben, nem csoda, ha teljességgel nem akarják megérteni és méltányolni. Hisz ha Hanslick urat csalhatatlan ítéletűnek fogadnók el, akkor Liszt összes szerzeményeit tűzbe kellene dobunk, mint izlés-rontó, üres semmiségeket. Pedig „Szent Erzsébet legendája“ csak most aratott újra nagy diadalokat. A külföld több nevezetes városában, s Brüsszelben a legnagyobb feszültséggel várják színrehozását.

Sajnáljuk tehát, hogy egy oly nagy tekintélyvel, mint a bécsi zenekritikus, bátorkodunk ellenkező véleményben lenni, valamint a gúnyosan szellemeskedő Kalbeck ural is, ki egy másik nagy bécsi lapban ítél a zenebirodalom Minos-Radamanthos-Aekosa gyanánt elevenek és holtak fölött. Sajnáljuk hogy a budapesti napi sajtó egy részét erősen befolyásolták a bécsi lapok s így a közönség kedvező fogadása dacára is bukást konstátáltak.

Mind e túlnyomó vélemények dacára is kijelentjük, hogy Boito „Mefistofeles“-ét genialis műnek tartjuk, melynek reformatori hatása bizonyára mutatkozni fog az olasz dalműköltészetben. Hogy az el nem ismerés szomorú sorsában részesül igen sok helytt, ez oly tünemény, mely jóformán minden valódi reformattorral ismétlődik. „Lohengrin“-t és „Tannhäuser“-t hányszor füttyölték ki különböző helyeken és közönség előtt, hányszor dorongolták agyon a zenekritikusok! Beethoven halhatatlan 9-ik symfoniájáról kijelentették annak idejében, igen illetékesnek hitt egyének, hogy szerzője az örültek házába való. Kinek jut ma eszébe a zene-művészet e csodás remekét gáncsolni?

Feleslegesnek tartjuk itt a mi lapjaink nagy része által közölt soi disant zenei kritikákra reflektálni, melyek Boito művét agyoncsépelik. Csak egyet említünk föl, mely a hangra nézve igen jellemző, a melyen itt az ily nagy művekről beszélni szoktak. Az egyik német lap zenekritikusa azt mondja, hogy „Mefistofeles“ zenéje d i l l e t a n s - z e n e. Az ember szinte kíváncsi lesz az illető bíráló művészi egyéniségére, ki Boitot mint egyszerű műkedvelőt ily magas paripáról nézi le.

Nem akarunk a jövő elismerésére hivatkozni, nem egyéb országokban aratott sikereire; közönségünk, ép úgy mint a bécsi jóízléséről ad tanubizonyosságot, midőn a genialis művet tetszésével fogadja, s a szinpadi siker, minden dorongolás dacára sem tagadható el a dalműtől. És pedig, a mi jellemző és mélyebb hatásra vall, nem a fényes kiállítású és a szemnek oly igen kedves látványosságok tetszenek legjobban, hanem a börtön jelenet és a görög Walpurgis éj, melyben tisztán a zene s az előadó művészet, nem pedig a tömegek alkalmazása, a görögtűz, stb. hat. Az első és második előadáson a szereplőket háromszor-négyszer hívták ki e jelenetek után, mit csak a ferdítés merne bukásnak mondani.

Közelebb bőven és terjedelmesen visszatérünk e mesterműre, kiválóbb szakemberek tollából közlendő b e h a t ó b i r á l a t o k által. Addig azonban megjegyezzük, hogy Boito dalműve a k e r e s z t y é n z e n e legnemesebb termékeinek egyike s bár a vallásos tendenciától teljesen ment, önmagában a keresztyénség eszméjének magasztalása. Az égi prolog és különösen „Faust halála“ vallanak erre midőn bennük a keresztyénség végdiadala nyilvánul. Nem csodáljuk tehát, ha a bécsi sajtó-

nak, hol a zenekritikát csaknem kivétel nélkül hébervallású zeneirók gyakorolják, a dalmű ritualis szempontból nem tetszett.

Az előadásról szólva, a zenekar érdemel első sorban méltánylatot, élén Erkel Sándor karnagygyal. Az énekkarok szereplése nem áll hasonló fokon, mi különösen élénken volt érezhető az égi összhangot igénylő mennyei prologban. A rendezés feladata eltagadhatlanul rendkívüli nehézségekkel járt, tekintettel a kicsiny arányokkal, melyeket e színpad a rendező elé szab. Kiváló méltánylatot érdemel így is a II. felvonás eleven mozgalmassága, a klasszikus Walpurgis éjben a csinos csoportosítás. Egyes izléstelen és provinciális színpadra való dolgokat is láttunk, ezeken jó volna mielőbb változtatni.

A szereplők a fászszo parthiekat nagy gonddal és szorgalommal tanulták be és ének tekintetében jeleset is nyújtottak. Ney urat (cimszeret) e szempontból teljes méltánylat illeti, hatalmas érhangját kitünően érvényesíti. Játéka azonban teljességgel nem felel meg Boito fölfogásának és jellemzésének. Bartolucci k. a. mint Margit és Beermann k. a. (Helena) osztatlan dicséretet érdemelnek, különösen az előbbi, megragadó drámai játékkal párosított izléses, nemes előadásáért. Faust Perotti urban nyert kitünő személyesítőre, míg a kisebb szerepeket Saxlener és Spányi urhölgyek, Dalnok és Kiss urak jelesen tölték be.

— cz. —

A színházi fizetésekről.

A napokban olvastuk, hogy Masini tenoristát évi 250,000 frankért szerződtették a madridi nagy színházhoz, s ezért összesen 50-szer tartozik énekelni az egész évben. Patti Adelina most hozott haza Amerikából 300 000 forintot s vonult el Nicolival angolországi birtokára, hogy ott békén veszekedhessenek. Azt hisszük, e két adat elég bizonyosság arra, hogy az énekesek díjazási összegei csúcspontjukat elérték, ezentúl már csak szállani lehet.

Patti Adelina vagy Sarah Bernhardt magas díjazásaira sováran nézhetett volna a megelőző és régi nemzedék, mely nem részesült azon szerencsében, hogy a színházi örjögések idejében élt volna. — Minden századnak jóformán minden évtizednek külön meg van a maga esztelen fényüzése, a művelt világ egyszer a gyöngyök, máskor a virághagymák után bolondult, ma az énekesnők, táncosnők divatja járja azok rabja mindenki.

„Hogy Roscius volt Rómában színész“ — az bizonyos, s a krónikák följegyezték, hogy e színésznek igen sok talentuma volt, a régi értelemben melyben a talentum pénzmennyiség volt és százazrekkel ért föl. De ez a római császárság esztelen pazarlásai korában történt, midőn már az erkölcsök teljesen meglazultak s az életet komolyan senki sem vette. A Rosciusnak adott híres „nemzeti díj“ alig rug fel a mi pénzünk szerint 500 forintra, de a színész egyesek részéről részesült azon mesés javadalmazásokban, miknek hire fönnmaradt. A mi ma nekünk Patti, az volt Roscius saját korának, s rá ép oly irigyen tekinthettek volna előzői, kiket művészi alakításaikért egy-egy háromlábú székkal vagy bakkal jutalmaztak.

Csak egy századdal ugorjunk vissza a történelemben s látni fogjuk azon óriási különbséget, mi az akkori s a jelenlegi színházi fizetések közt van. Eckhof Konrád német színész (1720—77) hetenként egy tallért és 16 garast húzott, valamivel kevesebbet, mint nálunk kapnak a színlaposztók vidéken. Iffland, a színműíró havonként négy tallért kapott, a híres Schröderné hetenként négy tallért. II József császár alatt, midőn a színészek fizetései rendszeresítették s évenként 1600 tallért is kapott némelyik, a közkeveltségű „Hanswurst“-ot darabszámra fizették minden egyes mutatványáért. Egy ránk maradott árjegyzék szerint: egy dal eléneklése 1 forint volt; ha egyszer a levegőbe feldobták 1 forint; nyakon öntés 34 kr.; két pof 1 forint 8 kr.; egyszer a lábára hágtak 34 kr.; elpáholás 34 kr. stb.

A fönnebb említett Schröderné azért vált meg igazgatójától, mert az nem akarta megadni neki a 12 garasnyi fizetés fölemelést; e század elején csakhamar Bécsben látjuk őt 4000 tallér évi fizetés mellett. — 1817-ben találta ki Böck színész a vendégszerepléseket, mik lényeges változást idéztek elő a fizetési viszonyokban. Őt Münchenben három fellépéteért 20 arannyal fizették s tiszteletére emlékpénzt is verettek.

Angolország a mult században sokkal jobban díjazta színészeit, mint bármely más ország, a nagy Garrick (1716—1779.) pályája kezdetén már 500 livre sterlinget húzott. Kean Edmundnak hosszú küzdelmei és nyomorgásai után e század elején rendkívül magas díjakat fizettek.

Az énekművészetet mindenha jobban méltányolták. Ösmeretes Gabrielli Katalin énekesnő és II. Katalin cárnő között történt kis párbeszéd Gabrielli két hónapra 5000 aranyat kért, mire a cárnő megjegyezte, hogy annyit marshalljai sem huznak. Az énekesnő sem maradt adós a válaszszaal, hanem gyorsan felelt vissza, hogy énekeltesse akkor a cárnő magának marshalljait. Sandoni Franciska énekesnő (1700—1770) Bécsben 24,000 frt fizetést kívánt.

Ez összegek persze eltörpülnek a mai fizetések mellett. Midőn Barnum egy év alatt 175,000 dollárt fizetett Lind Jennynek, a világ első énekesnőjének ezelőtt 25—30 évvel, azt hitték, hogy ennél magasabb fizetést adni már nem is lehet, s ime Patti csak tavaly utasított vissza egy kétmillió ajánlatot, mely az orosz fővárosból jött.

És a szegény magyar színészek, kik mindig mostoha gyermekei voltak a sorsnak? Csak a napokban olvastuk a Döbrentey és Szigligeti közt kötött szerződést, mely szerint ez utóbbi havi negyven forintért jóformán testét-lelkét eladta, színműveket írni tartozott és pedig ha az egyik megtetszett, ráadásul a másikat — ingyen. A vidéken jelenleg is rendkívül szerény díjazások vannak divatban, s minden magyar színész Mekkájában, a nemzeti színházban nem huz hatezer forintnál többet egyetlen egy drámai tag sem, ki egy százezer frankos Gotval Coquelinnel, Mlle Theoval győzelmes versenyre kelhetne.

Az énekesek és énekesnők dolgában persze egészen civilizáltak vagyunk, azok hazája széles e világ. Adelina a diva nálunk ép úgy megkapta egy föllépéteért a 10,000 frankot, mint a Néva vagy a Themze partján. Ebben egyenlők vagyunk.

ZENE.

* Hubay Jenő hazánkfia f. hó 22-én foglalta el állását a brüsszeli kir. zeneakademián. Előadását a legmagasabb hegedű kiművelési osztályban azonnal megkezdte. Április 18-án a liègei egyetemi ifjúság meghívására egy nagy jótékony célú hangversenyen működött közre, mely alkalommal az ottani közönség részéről valóságos ovációban részesült.

* Philharmonikus hangversenyek Pécsen. A zenei ízlés fejlődésének és finomodásának hazánkban egyik élénk bizonyága az, hogy Pécsen egymásután kétszer tartott a pécsi zeneegylet philharmonikus hangversenyt Jaksch Ferenc derék karnagya vezetése alatt. Az első apr. 15-én tartatott a következő műsorozattal: 1. VIII. számú symphonia F durban a) Allegro vivace — b) Allegretto scherzando — c) Menuetto — d) Allegro vivace Beethoven L. 2. „Rákócy induló“ hangszerelve Berlioz Hectortól. 3. Nocturno 35. műből Volkmann R.-tól. 4. IV. számú Suite (Scènes pittoresques) a) Marche — b) Air de Ballett — c) Angelus — d) Fête bohème Massenet J. A másodiknak, mely apr. 22-én tartatott, ez volt műsorozata: 1. V. Symphonia (Reformatio) 107. mű D-mollban, a) Andante e Allegro con fuoco — b) Scherzo — c) Andante Choral e finale Mendelssohn-Bartholdy B. 2. Serenade (2. szám) C-dur vonóhangszerre 14. mű, a) Allegretto — b) Larghetto — c) Allegro risoluto Fuchs R. 3. Praeludium és Fuga Bach Seb. és Choral Abertől, hangszerelve Abertől. 4. II. magyar Rhapsodia Liszt Fer., hangszerelve Müller-Berghaustól. — A legnagyobb örömmel üdvözljük a derék zeneegyletet, mely magas hivatását ily kitűnően fogja föl s azon közönséget, melynek lelkes pártfogása lehetővé teendi e hangversenyek folytatását is. For ever!

* Az irói tulajdon! Csak Franciaországban tudják megőrizni az irói tulajdonjogot. Ékesszóló példa erre a „Fatinitza“ esete. Suppénak ezt az operettjét most adják Párisban. Az előadás jövedelméből

Suppé kap két percentet, Wilder és Delacour, akik a szöveget Páris számára átdolgozták, két-két percentet, Scribe örökösei három és Auber örökösei szintén három percentet. A „Fatinitza“ szövege tudvalevőleg nem egyéb, mint Scribe „A cserkesznő“ című operájának (melyhez Auber írta a zenét) átdolgozása.

* A zeneakadémia nagytermet a nyári szünet alatt feldíszítik, Felner Sándor építész tervezete szerint, kormányköltségen. Renaissance-stílusú orgona jó bele, mely már rövid idő alatt teljesen elkészül. A falakat tölgyfa borítékkal látják el félmeletrnyi magasságban, s e borítékot fafaragások fogják ékíteni s azokat a mintarajziskola fafaragó esztályának növendékei készítik Muderlak Lajos tanár vezetése alatt.

* Sopronban a múlt szombaton estélyt tartott az „irodalmi és művészeti kör.“ Az előadók közt volt két kedves vendég: gr. Forgách Eugenia k. a., ki Robandi két románcát („Mignon“ s „Alla Stella confidente“) énekelte s Chovan Kálmán hazánkfia, bécsi zeneigazgató, ki Chopin eis-moll „scherzó“-ját és saját „Törpék harca“ című szerzeményét zongorázta. Mind a ketten zajos tapsokat kaptak. A felolvasások tárgyai voltak: Erődi Dániel két verse: „Az én világom“ s „Ki szereti a magyar népet“, dr. Káplány Antalnak Petőfi lírájáról szóló dolgozata s Dengi János tárcája „A hölgyek szemei“-ről. Ez utóbbi tettett legjobban. Előadás után társas vacsora volt.

* A nagykörsi dalárda 1882. ápril 29-én, szombaton, N.-Körösön a „Polgárikör“ termeiben táncal összekötött dal-estélyt tart, melynek műsorozata a következő: „Magyar ünnepély.“ Induló Ellenbogen Adolftól. Előadja a helybeli első zenekar. I. 1. „Szövetség dal“ Lachner Ferentől. Előadja a dalárda: 2. „Rege egy szép asszonyról.“ Irta s felolvassa Tóth József ur; 3. „Népdal egyveleg“ Zimay Lászlótól. Előadja a dalárda. Potpourri, Rossini „Semiramis“ című dalművéből. Előadja a helybeli első zenekar. II. 4. „Fohász“ Huber Károlytól. Előadja a dalárda. 5. „Szomor Dani.“ Ballada Kiss Józseftől. Szavalja Búz Gyula úr; 6. „Édes lánykám“ Huber Károlytól. Előadja a dalárda. — A tiszta jövedelem 10% a hírlapírók nyugdíjintézete javára fordítatik.

* Magyar dalok francia zenével. Fauré Gabriel, a leghíresebb fran-

cia dalköltők egyike, a kit francia Schubertnek neveznek, levél útján megkereste dr. Hubay Károlyt, hogy küldjön neki több zenésíthető, jó, magyar költeményt, melyekhez ő akarja a zenét írni. E megkeresés folytán dr. Hubay a francia zeneszerzőnek Petőfitől és újabb költőktől több könnyen zenésíthető költeményt fog küldeni.

* Liszt Ferenc, „Szent Erzsébet“ című oratoriumát május hó 3-án fogják Brüsszelben előadni. Liszt ezen minálunk is eléggé ismert nagy művét a brüsszeli „Guide musical“ ismertetvén a többek közt így nyilatkozik róla: „A mű nagyszerű és az előadók a legnagyobb lelkesedéssel fogtak hozzá ezen gyönyörű zenei részletekkel telt oratorium előadásához. Budapesten előadása alkalmából Reményi Ede az „Indépendance belge“ című lapban egy három hasábos remek ismertetést közölt és azt következőképen fejezte be: Ép úgy, mint Magyarország hívatva van a történet-

ben örökre élni, ép úgy tudjuk, hogy ő (Magyarország) Liszt által mindörökké fog élni a művészetben. Reményi akkori jóslata beteljesült.“ Így ír a belga lap.

* Diplomata zeneszerző. Bécsből írják: Strausz Ede legújabb hangversenyén egy magyar darabot is adtak elő, mely nagy hatást keltett. Szerzőjében a zeneszerek kiváló tehetségű kompoziteurt látnak, kire szép jövő vár, s kiből nem mindennapi talentum lappang. A műsorra a „Kövesdi“ név volt a darab után nyomva: de általánosan azt beszélnek, hogy ez álnév alatt egy magas rangú diplomata rejtőzik. Estélyein nem egyszer hallatja az összegyűlt főrangú világ előtt kiváló kompozícióit, melyekről azonban hivatalosan senki sem tudja, hogy a diplomata szülöttei.

* Párisban e napokban halt meg a sok év előtt oly igen elterjedt „Schwarze Tasten Polka“ szerzője, Baur Jakab. Kitiűnő zongorajátzó volt.

A szinfalak világából.

Ujházi Ede mult szombaton fejezte be kolozsvári vendégszereplését. Ez alkalommal a vendég művész bucsúföldre s egyszersmind jutalomjátékául a „Kéjutazás“ című francia vígjáték került színre. A díszes közönség, mely a házat egészen megtölté, a rokonszenv és kitüntetés minden nemével elárasztá kedvencét. Előadás után a helybeli francia kör kedélyes lakomát rendezett a kitiűnő művész tiszteletére. — E hírrel kapcsolatban fölemlítik, hogy a kolozsvári n. színház szubvenciójának fölemelését — különösen most, hogy Eszterházy Kálmán gróf ez ügyben egyenesen a király elé járult — bizton reménylik. — A színházi nyugdíjalapra is nem megvetendő összeg gyűlt az az újabb időkben: kár, hogy a közönség kellő tájékozhatása végett ez ügyben az igazgatóság még ez ideig semminemű jelentést nem tett közzé. Pedig ezt épen az intézet érdekében nem jó sokáig halogatni.

„A mások szinművei“ címmel Dumas Sándor kiadja „Heloise Parquet“, „Les Danicheff“, „Comtesse Romani“ és „Suppliee d'une femme“ című drámákat úgy, a mint azok eredetileg meg voltak írva. E darabokat Dumas nem maga írta, hanem csak javította, átdolgozta s bár nem volt titok, hogy másokat is illet a szerzőség, a világ előtt Dumas szerepelt, mint a művek írója. Most e közös szerzőség pörre vezetett. A „Heloise Parquet“ tulajdonképi szerzője Durantin és Dumas csak néhány napi munkát fordított rá s ennek fejében a tantieme felét kapta. A szinlapon szerző gyanánt Durantin szerepelt, Durantin azonban

legutóbb, mikor a Gymnaseban újra elő akarták adni a darabot, megjelent a próbánál s mint szerző akart beleszólni a rendezésbe, Dumas szintén megjelent és protestált, mire Durantin megtiltotta a darab előadását. Most az ügy a drámaírók bizottsága előtt van eldöntés végett. Dumas pedig, hogy a közönség is ítélhessen, kinyomatja mindama darabok eredeti szövegét, melyeket ő tett színrehozhatókká, had lássák, kinek van több érdeme e művek megalkotásában.

Pályázat bohózatra. Bogyó Alajos, a krisztinavárosi szinkör igazgatója a következő pályázatot írja ki: „Írassék egy egész estét betöltő bohózat énekkel, táncal. — Tárgyat választhat a szerző tetszés szerint, azonban a magyar népéletből merített tárgyú előnyben részesül. A mű megzenésítését a pályadíjat kitiűzött igazgató teljesítendő; azonban ha a darab már megzenésítve érkezik be, a költőség az illető zeneszerzőnek vissza fog térítettni. A művek — bevett szokás szerint — jelíggel levéllel ellátva f. é. május 28-tól bezárólag f. é. június 18-ig a budapesti krisztinavárosi szinkör irodájába Bogyó nevére címezve küldendők. A művek megbirálására ő a budapesti írók és művészek közül személyesen fog bírákat felkérni. A pályadíjat nyert mű jutalma a szokásos előadási írói díjon kívül 50 (ötven) darab eszári arany. Vidéki szinpadok számára a tulajdonjog szerzőé marad. A beérkezett művek közül a pályabírák a három legjobbat kiválasztják, melyek egymásután színre kerülnek s ezek közül a melyik a közönség és

a sajtó tetszését — tehát általános tetszést arat, fogja a pályadíjat megnyerni.

§ Magyar színtársulat Triestben. A népszínház igazgatósága ajánlatot kapott a triesti német színház igazgatóságától, hogy három nyári hónapra vigye le a társulatot s a triesti kiállítás tartama alatt rendezzen ott népszínmű- és operette-előadásokat.

§ A nemzeti színház nézőtere két hét múlva villanyos lámpákkal lesz világítva. Most dolgoznak az új berendezésen s a köröskörül vonuló gázlámpákat eltávolítják. A csillár megmarad.

§ A budai szinkör kijavítására felügyelő bizottság megalakult s elrendelte, hogy a munkálatokat azonnal megkezdjék. A kijavítással négy hét előtt nem készülnek el.

§ Vizvári Gyula, a nemzeti színház tagja e héten kezdi meg négy fellépésre terjedő vendégszereplését az aradi színpadon.

§ Prónay István: „Világosi katasztrófa“ című szinfoniai költeménye pünkösdkor kerül előadásra a nemzeti színházban, s utána valószínűleg „II. Rákóczy Ferenc fogsága“ című színmű.

§ Egy új operette adatott Berlin „Victoria“ színházában rendkívüli sikerrel. Címe „Orlovski herceg“ és zenéjét Raida írta. A szöveg Treptow műve, s mintegy folytatását képezi a Strauss „Denevér“ ének, zenéje azonban kecses, pikáns és üde.

§ Rendkívüli tetszést aratott Kölnben egy igen korán elhunyt francia zeneszerző dalműve, „A tüesök“, melynek szövege az ismert hasoncímű drámából van átdolgozva. Semet Tivadar a mű szerzője, s benne sokat vesztett a francia zene, mert e dalművét is szebbnél-szebb dallamok, izléses finom összeállítás, ügyes hangszerelés jellemzik.

§ Gyémántjubiléumát ünnepelte az öreg Görner Károly Ágost német színész e napokban Hamburgban. Jelenleg 76 éves s 1822 óta működik színpadon. Pályatársai és a coburgi uralkodó herceg részéről többféle kitüntetésben részesült az aggastyán; különösen szép volt az aranykoszorú, melyet a Thalia színház személyzete nyújtott át neki.

§ A bájos Hauk Minnie, jelenleg Warteggné, még mindig Amerikában,

házájában, aratja diadalait. New-Yorkban mint Selika rendkívüli furorét keltett.

§ Gardoni Italo híres olasz tenorista most hunyt el Párisban hatvan éves korában.

§ Liszt Marie kisasszony nevet visel azon ifjú énekesnő, kit a berlini királyi operaház a bájos Lehmann Lili helyére szerződtetett. A nagy nevet fölvelt fiatal hölgy azonban teljességgel nem vált be sem mint Izabella (Ördög Róbert), sem mint Leonora (Troubadour). Színtelen hang, gyarló koloratura, fagyos játék — jellemző vonásai. Ugy látszik, hogy Lisztnek csak Liszt volna, de nem a Liszt, s a művészt a minőség teszi, nem a név.

§ A szentpétervári színházak viszonyainak rendezése a következő eredménnyel fog végződni: A német színházról megvonatik az állami segély, s egészen magánvállalattá lesz, az olasz operából császári színházat csinálnak, a francia színház marad, amint volt, az orosz operának élére pedig Rubinstein fog állíttatni.

§ A vándorszínészet és egy tót lap. A turóc-szent-mártoni „Národni Noviny“ klenóci levelezője panaszkodik, hogy a magyar vándorszínészet már a legtöbbször vidéken is kezdi felütni sátorát, s hogy a tótok eléggé nagy meggondolatlansággal magok segítik a tótelles magyar Tháliát. Legutóbb egy magyar vándorszínész-társulat Tiszolcon, R.-Brezón, Kokaván rendezett előadásokat, apró tót városokban, és a tót közönség támogatása mellett, eredményteljesen. „Ennek nem szabad tovább így mennie, írja a levelező, ha célt akarunk érni. Programunkba mindenekelőtt fel kell venni a nemzeti büszkeséget. Legyünk szeparatisták, magunkba zártak, ne támogassunk semmit, a mi nem tót.“ A levelező úgy látja, hogy a magyar hírlapirodalom is utat egyenget magának a tót családba, a mi igen szomorító dolog. Tót embernek a tót vállalatokat kell támogatni.

§ Robbanás a színházban. Londonból távirják e hó 22-ikéről: Az itteni Court-theatre-ben tegnap az előadás alatt a 2-ik és 3-ik felvonás közben gázrobbanás volt, mely óriási rémületet okozott a színházban. Csak a walesi hercegnek lélekjelenléte mentette meg a nagyszámú közönséget. A herceg ugyanis fölkelte helyéről s a közönségnek oda kiáltott, hogy maradjon ülve és minden rendben lesz. A robbanás semmi nagyobb kárt nem okozott.

Képzőművészetek.

*** A képesarnokba, mely f. 29-én nyílik meg a képzőművészeti társulat

sugaruti műcsarnokában, eddigelé már 100 festményt küldtek be. A beküldött művek

nagy része már ismert, de számos új festmény is van közte. A magyar művészek színe-java képviselve lesz a képesarnokban. Kiválóbbak: Benecur Gyulától „Két barát“, Zichy Mihálytól „Faust“, Vágó Páltól „Tanulmányfő“, Valentiny J. tól „Hegedülő cigány“, Spányi Bélától egy tájkép, mely a brüsseli kiállításon volt, Székely Bertalantól két életkép, Tölgyessy Arthurtól egy nagyobb tájkép, Mészöly Gézától több apró festmény, Greguss Imrétől több kisebb tanulmányfő, Kacziány Ödöntől tájkép, Margitay Tihamértől „Római dárúdó“, ifj. Markó Károlytól tájkép, Ujházi Ferentől két életkép, Ligeti Antaltól „Mehádia“, Feszty Árpádtól tájkép, Brodszky Sándortól több festmény. Ebben a képesarnokban lesznek kiállítva a „Mária menyhemenetele“ című egyházi festészeti pályázatra beérkezett pályaművek is. Eddigelő műveket küldtek erre a pályázatra: Aggházy Gyula, Molnár József, Heverde Ferenc, Jakobey Károly, Szamosy Elek, Bihary Sándor, Boskovics József, Dományi Spányi Károly, Kacziány Ödön és Varboky P. Ferenc. A kiállítás naponként reggel 9 órától délután 5-ig lesz nyitva. A belépti díj 10 kr. A felmenet a középkapun történik s a kiállítás az utcai termekben leend.

*** A Petőfi-szobor öntése már be van fejezve s Huszár Adolf szerint, ki ez ügyben legközelebb Bécsben járt, a munka jól sikerült. Most már az egyes részek összeállításához és cizellőzéséhez fognak. A szobrot júliusban ide szállítják, de a talpazati munka akkorra nem lesz kész s a leplezést szeptember 22-én tartják meg. Huszár a nagy Deák-szobor végső mintázásához is hozzá fogott. Készít egy miniatűr Deák-szobrot is, melyet a saját használatára érbe öntet. Befejezte a dalszínházi Wagner-szobor mintáját, továbbá a Báthory István melliszobraét is a muzeumi lépcsőház számára.

*** A Munkácsy Krisztus-képe hétfő óta van kiállítva Londonban, a Conduktstreeti képesarnokban. A londoni lapok hosszú cikkeket közölnek a remek műről, a festményről magasztalólag szólván, rokonszenvesen emlékeznek meg egyuttal Magyarországról is. Egyik legtekintélyesebb lap, a „Daily Telegraph“ nem csak Munkácsy legjelentékenyebb művének, hanem általában is nagy alkotásnak nyilvánítja, mely aeszthetikai szempontból realiztikus, de technikai szempontból nem, az árnyékolásban mesteri mű is azt mutatja, hogy Munkácsy Rembrandt követője, bár nem utánzója. Az angol műbírálok, mint ez a bibliás Angliában egyébiránt nem is meglepő, theo-

logiai szempontból is magyarázgatják az egyes alakokat s különösen a Pilátus arekifejezésével sokat foglalkoznak, nagy megelégedésüket fejezve ki Pilátus egész alakja fölött.

*** Képkiallítás a vidéken. A vidéken rendezendő képkiallítások ügyében megindult mozgalom mindnagyobb és határozottabb mérveket ölt és az érdeklődés e kiállítások rendezése iránt a művészi körökben mindinkább fokozódik. A bizottság legutóbb elhatározta, hogy az összes hazai festőművészekhez és szobrászokhoz körlevelet intéz, melyben azokat a részvételre felhívja. A kiállításon a festőművészekon kívül több szobrász is részt fog venni kisebb szoborművekkel. Zichy Jenő gróf megigerte a bizottságnak, hogy abban az esetben, ha az első kiállítást Székesfehérvárott rendezik, ő mindent el fog követni, hogy e kiállítás a városba termeiben legyen rendezhető. Ennek az első kiállításnak a sikerétől fog függni a továbbiak rendezése, ha az azonban kielégítő eredményt lesz képes felmutatni, akkor a második kiállítást Kassán vagy Győrött szándékoznak rendezni.

*** A párisi Salon, mint levelezőnk írja, május 1-én nyílik meg. A kiállításra 7000 kép érkezett be, melyek közül 2500 fog kiállítatni. A Salonnal párhuzamosan hírneves idegen festők (köztük Munkácsy is) egy másik kiállítást rendeznek, mely nehogy versenyzésül rendezettnek és kizárólag idegen elemekből állónak tünjék föl, négy francia festőt is meghívtak.

*** A bécsi nemzetközi műkiállításra, mint panasznál kezdik, nagyon csekély vásárlási kedv mutatkozik. Eddig a király vett meg négy festményt, ezeken kívül pedig csak két kép kelt el, ezeket is amerikai és angol műbarátok vették meg. Az osztrák kormány harminc ezer forintot szánt a kiállítás előmozdítására, de az összegből hat ezer forintot a jutalomul kiosztandó arany érmekre fordítanak, képvásárlásra huszonnégyezer forint marad. Nagyobb összeget, ötvenezer frtot juttat e célra, a kiállítási sorsjáték rendező bizottsága, mely már megkezdte a nyereménytárgyakul megveendő képek kiszemelését, minden osztálynál legalább egy-egy levén megvásárlandó. A bíráló bizottság összeállítását is legközelebb megkezdik. Minden ország, mely ötven kiállítóval van képviselve, egy-egy tagot választ a jurybe; azok az országok, melyekből kevesebb a kiállító, közösen választanak egy tagot. — A jury összesen huszonegy tagból áll, augusztus elsején kezd meg működését s az eredményt szeptember közepére hirdetik ki.

La Hongrie à l'Étranger.

(Redigée par A. Bánfi).

C'était une fort intéressante soirée, que cette première représentation de l'opéra „Mefistofele“ d'Arrigo Boito, donné à notre théâtre national mardi passé. Un public très nombreux a paru, pour être témoin de l'accueil de cette oeuvre, d'un sort assez curieux.

Bien que le texte (dont Boito est aussi l'auteur) aie beaucoup de ressemblance avec le Faust de Goethe, il n'en diffère pas moins de l'opéra de Gounod, attendu que Boito réduit les deux parties de l'oeuvre colossale de Goethe. Par cette réduction il est tout naturel, que l'oeuvre dans son ensemble a perdu beaucoup de sa valeur. Boito a sacrifié la plus belle partie de la tragédie d'amour, et n'a conservé que la scène du jardin et la mort de Marguerite dans le cachot. Mais malgré que Boito ait pris presque tout le drame de Goethe comme exemple, nous ne trouvons cependant pas dans le Mefisto de Boito celui de Goethe. Le Mefisto de Boito est l'esprit de la destruction, et c'est à cela que répond la musique. Elle est caractéristique, étourdissante; caractéristique souvent seulement dans les grands traits, qui doivent peindre la fureur sans but du démon.

Il n'y a pas d'ouverture à l'opéra, mais seulement un prélude dont le motif se renouvelle trop souvent et par suite, fatigue. C'est la musique du *Sabbat des sorcières*, dans le deuxième acte, qui agit dans la manière la plus remarquable et qui dénote une agilité technique étonnante d'invention. Il y a encore des passages de douloureuses rêveries, comme le duo entre Faust et Marguerite dans le second, et celui de Faust et Hélène dans le 4-me acte, qui sont d'une importance réelle. Le numéro le plus réussi de la partition est sans contredit „l'Andante amoroso“ de Faust. L'ensemble du 4-me acte, nous offre une très jolie musique d'opéra italienne.

Le prologue dans le ciel a peu de mérite, comme du reste toute la partition nous offre des excentricités de peu de beauté en assez grand nombre de manière, qu'on ne saurait y trouver les traces d'un ensemble.

La représentation était une excellente. Mdelles Bartolucci (Marguerite) et Berman (Hélène) ont été à la hauteur de leurs tâche. C'est surtout à la première, que se rapporte presque tout l'intérêt de l'exécution. M. Perotti (Faust) était bien disposé, dans les parties lyriques, magnifique. M. Ney (Mefistofele) était, au point de vue du chant, incomparable, mais d'autant plus faible à celui du jeu. Les chœurs et l'orchestre ont bien marché; la mise en scène était convenable. En somme un succès parfait pour l'oeuvre. — La deuxième représentation de l'oeuvre a eu lieu deux jours après avec le même succès que la première.

Egyveleg.

Hölgyeim! le a kalapokkal. A bécsi hivatalos lap keddi esti kiadása méltó feltűnést okozott az osztrák főváros hölgyvilágában. Közleményt tartalmaz ugyanis e lap, egyelőre ugyan a „nem-hivatalos“ részben, de igen rosszul sejtető hangon az ellen, hogy a nők a színház néző terén nem veszik le kalapjukat s ekkép a mögöttük ülőket akadályozzák az előadás láthatásában. Az udvari színházak főigazgatóságához, ugymond a hivatalos, számos panasz érkezett, hogy a széles karimájú, magas, tollas, virágos női kalapok miatt a földszinten ülők közül sokan semmit sem láthatnak, kérik tehát, adjon ki az intendáns rendeletet, hogy a hölgyek tartoznak kalapjukat levenni, épp úgy mint a férfiak. A főintendáns, folytatja a hivatalos lap, egyelőre nem szándékozik ily rendeletet kibocsátani és számít a bécsi

15. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK

HETI SZEMLEJE.

SZAKSZERKESZTŐK :

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ :

KACZIÁNY GÉZA.

KIADÓTULAJDONOS :

A „HARMONIA“ MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMT. IDŐSB POLDINI EDE ÉS TÁRSA

1882.

Egyes szám ára 15 kr.

ÉLEK-NAPTÁR.

Május 1-én.

1832. szül. Grützmacher Frigyes Vilmos, híres gordonka-
művész és zeneszerző Dessauban.

Május 2-án.

1864. halt meg Meyerbeer Jakab Párisban. Szül. 1791.

Május 3-án.

1839. halt meg Paër Nándor híres operaszerző Párisban.

Május 4-én.

1810. szül. Griepenkerl W. R. kitűnő zeneiró.

Május 5-én.

1828. szül. Beck János, a bécsi udvari opera baritonistája, Buda-
pesten.

Május 6-án.

1809. szül. Kittl J. F. zeneszerző, Worlikban (Csehországban).

Május 7-én.

1701. szül. Graun Károly Henrik zeneszerző. Írt 30 operát és
a „Jézus halála“ című híres oratoriumot. Megh. 1759.

1788. adatott elő Mozart „Don Juan“-ja legelőször.

A tizenötödik szám tartalma :

Az elismerésért.

Zeneelőadások. I. II.

A bécsi nemzetközi tárlat.

Szobor pályázat.

Tárcza :

A. „Mefistofeles“.

B. A színházi fizetésekről.

Zene.

A szinfalak világából.

Képzőművészet.

La Hongrie á l'Etranger.

Egyveleg.

Hirdetések.

hölgyek finom tapintatára, hogy a földszinti székeken vagy leveszik kalapjokat, vagy csak olyan kis kalapot viselnek, mely nem adhat okot panaszra. A nők most már férfikalapot viselnek, ám tehát vegyék is le, mikor belépnek sat. A többi bécsi lapok élénken támogatják a hivatalos lap e felszólalását, sőt biztatják a főintendánst, hogy csak bocsássa ki a kalaptalimat a szenvedő férfivilág érdekében. A nőkre nézve is jobb lesz, ugymond az egyik lap. mintha úgy járnak, miként nemrég egy nagy terjedelmű kalap birtokosnője. Ezt egy mögötte ülő ur udvariasan megkérte, venné le kalapját: a nő büszkén, megvető mosolylyal felelt. „Kérem, vegye le, mert különben az egész földszinti közönség fogja követelni“ ismétlé az ur. A nő erre már hangosan nevetett. Az ur erre kényelmesen hátradőlt és föltette fejére köcsöggalapját. Rögtön nagy zugás és fenyegető kiáltozás támadt: „Le a kalappal! Vegye le a kalapját!“ A nő megrettenve azt hitte, neki szól a fenyegetés és hamar lekapta fejéről a kalapot, a mögötte ülő ur pedig nevetve élvezte az előadást.

*

A zene hatalma. A párisi „Clairon“ a következő csinos esetet beszéli el: Thomasnak, „Hamlet“ zeneszerzőjének, Argenteuilben csinos villája van, mely valóságos tárháza a legritkább és legbecesebb műtárgyaknak. 1870-ben, mikor a győzelmes poroszok Párisba bevonultak, Thomas kétségbe volt esve, gyönyörű gyűjteményét az ellenség körmei közt tudva. Mikor a béke megkötöttet, Thomas nyomban Argenteuilbe sietett, hogy — mint vélte — szétrombolt lakának romjait megtekintse. Képzeltetni örömét, mikor mindent rendben és érintetlenül talált. A ház őre a következőket beszélte: „Egy fiatal porosz törzstiszt azt kérdezte tőlem, kié e nyári lak?“ „Thomas Ambrus zeneszerzőé!“ felelém. Erre ő elővett egy vizitkártyát, valamit ráírt, s megparanesolá, hogy azt minden porosznak megmutassam, a ki a házba akarna lépni. Ezenfelül az ajtókra és szekrényekre is ráírta krétával ez előttem ismeretlen szavakat. Huszszor változott a helyőrség, huszszor akartak porosz tisztek behatolni, s a házat birtokukba venni, de rögtön eltávoztak, mihelyt a névjegyet megmutattam nekik.“ Kíváncsian nyult Thomas a névjegy után Rajta egy porosz tisztnek a neve állott, s alatta ceruzával: „Meyerbeer unokaöcse.“

*

Patti és Nicolini. Patti Adeline, ugy látszik nem tett nagyon szerencsés választást Nicolini urban. A „Cincinnati Gazette“ egy pikáns cikkben találja a publikum elé a művészpár örökös marakodását. A heves jeleneteknek se vége, se hossza, s a perpatvarok oly nagy mérveket öltöttek, hogy a hotel tulajdonosa már több ízben kénytelen volt esendőségre kérni, mert különben kényszerítve lesz felmondani a lakást.

*

Zajos színházi előadás. A lemergi nemzeti színházban e hó 15-én a „Furesa háboru“ első előadásakor meglehetősen botrány keletkezett. Mikor Myskovski színész Melanie grófnő románcát harmadszor akarta előadni, a nézőtér magasabb régióiban erősen elleneztek az oly hamar népszerűvé vált keringő folytatását. A földszinti és a páholyi közönség azonban nem volt hajlandó az olympusi tiltakozásnak engedni, s annál inkább követelte a keringő folytatását. Mivel egyik párt sem volt hajlandó engedni, roppant zaj és zavar támadt, mely a karmester határozatlansága folytán még nagyobb lett. E leirhatatlant zaj közepette Myskovsky a színpadra lépett, s mikor szóhoz juthatott, arra kérte az elégedetlenkedőket, hogy jövőre maradjanak el. Alig mondta ki e szavakat, a lárma ismét kitört, úgy hogy a színésznek vissza kellett vonulni. Mikor a harmadik fölvonásban ismét előjött, a botrány újra megújult. A közönség csak akkor nyugodott meg, mikor Myskovsky a színházigazgató kérésére formálisan bocsánatot kért a közönségtől. A kellemetlen jelenet alatt gróf Potocki helytartó is a színházban volt.

Kiadótulajdonos: a „HARMONIA“ magyar zeneművészek részvénytársulata.

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak:

 Ehrbar!

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongora gyártás remekei közé tartoznak. Tartóságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti e gyár nagy hírnevét. Kaphatók:

Szalon Stucz, diófa }
" " fekete } kereszturozott és egyszerű.

A legkitünőbb „Harmoniumok“

Titz Péter utóda **Kotykiewicz Teofil** gyára Bécsben.

A legjobb minőségű Harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és szalon-harmoniumok Prolongement és Percussióval. Templomok és iskolák számára 100 frttól felfelé.

Több évi jótállás!

 Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

„Produktiv szövetség“

E céget hat évvel ezelőtt a világhírű „Bösendorfer“ zongoragyárától elszakadt 60 munkás alapította s ma már méltán vetekedik az anyagyár készítményeivel.

Tekintve a kitünő minőséget a legolcsóbb hangszer. Különösen ajánlhatók az úgynevezett „Mignon zongorák“.

 A nagy arany éremmel kitüntetve.

SCHMIDT FERENCZ

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák

Rövid szalon, diófából
" " fekete.

Árjegyzék küldetik, díj nélkül.